

19.76x26.96	1/3	עמוד 18	הארץ - מוסף הארץ	18/04/2014	42075958-0
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

אשם עד שהוכחה חפותו

פרופ' בועז סנג'רו, 51, ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן. מתגורר בירושלים. רוצה לקדם: את ספרו "הרשעת חפים מפשע בישראל ובעולם - גורמים ופתרונות". מתי: חמישי, 11:00. איפה: בית קפה בתל אביב

יותר? על מה בדיוק מתבסס התחשיב הזה?
 על מחקרים שנערכו בעקבות פרויקט החפות - השוואת המזכים לסך כל ההרשעות הפרדליות. התחשיבים שאני ערכתי תומכים במספר הזה אם לא מצביעים על אומדן גבוה יותר בישראל. אני מאמין שבעבירות קלות יותר מרצה ואונס יש לפחות 10% שמורשעים על לא עוול בכפם.

לטענתך, החקירה הפלילית בעצם מתחילה מהי סוף. למטרה יש חשוד, והפענוח מתבצע באופן שמתאים להנחת העבודה הראשונית, ולא להפך. אני קורא לתפיסה שמניעה את כל הקונספט הזה "אשמת החשוד". התפיסה היא שהחשוד אשם, והחוקרים מתרכזים בו ולוחצים עליו על מנת שיודה. החקירה מתמקדת בחיפוש הוכחות לאשמתו ולא בכיוונים אחרים. ככלל, הרבה מחקרים בפסיכותרפיה מצביעים על כך שהמטבע האנושי נוטה מלבתחילה לאמין את הרברים שמתיישרים עם התפיסות שלנו ולדחות את האחרים. נכון, וזו הטיה קוגניטיבית שמשפיעה באופן דרמטי על חקירות פליליות. זה כמו סוס שחוסמים את עיניו כדי שיילך רק ישר. מחפשים את ההוכחות, ומוציאים. ולצד ההנחה של בית המשפט העליון היא שאפשר להאשים אדם על סמך ההודאה שלו לבדה.

לא נדרשות ראיות נוספות?

נדרש מה שבית המשפט העליון קורא "דבר נוסף", אבל משקלו יכול להיות "כמשקל נוצה". מה ששימש כחשד הראשוני בדרך כלל משמש כ"דבר הנוסף", כך שבפועל ההודאה עצמה מכריעה את הכף. אם הסטטיסטיקה היתה מצביעה על כך שקרוב ל-100% מההודאות הן הודאות אמת, לא היתה שום בעיה, אבל המחקרים מוכיחים דווקא את ההפך. אנשים מודים גם בדברים שהם לא עשו. בעבר נטו לחשוב שזה יכול לקרות רק לאנשים חלשים - קטינים, לוקים בשכלם וכו' - אבל היום אנהנו יודעים שזה יכול לקרות לכל אחת. גם אנשים רציונליים לחלוטין יכולים לקבל את ההחלטה להודות הודאת שווא.

מה לגבי הדרך שבה נגבות ההודאות?

יש שיטות פסיכולוגיות משוכללות לשכנע אדם להודות בעבירה שלא ביצע. קחי את הפרשה המוכרת של רומן ודורוב, שהורשע ברצח תאיר ראדה. חוקרי המשטרה פשוט שיקרו לו, במצח נחושה, שיש נגדו ראיות מאוד חזקות, כולל ראיות מרעיות וביולוגיות. עכשיו, העניין הזה של השקרים של חוקרי המשטרה זו

היתה קיימת. על איזה מספרים אנהנו מדברים, בפרויקט האמריקאי?

על סמך הפרויקט הזה בוצעו תחשיבים שמוכיחים שבארצות הברית מדובר על לפחות 5% מבין המורשעים עים בעבירות החמורות ביותר - אונס ורצח. ההערכה שלי היא שכאשר מדובר בעבירות קלות יותר המעריך כת נזוהרת פחות, ושיעורי הטעות שלה גבוהים בהרבה. בהערכה גסה, כמה אנשים חפים מפשע יושבים ברגע בבתי הכלא בישראל?

בישראל יש כ-20 אלף אסירים, ולהערכתך יש לנו כאלף אנשים שיושבים בכלא על לא עוול בכפם. ואני מאמין שאם ההערכה הזאת מוטעית, אז היא מוטעית בהיותה שמרנית. אז להערכתך המספרים האמיתיים גבוהים אף

תה טוען כי הרשעת חפים מפשע, בישי ראל ובעולם, היא תופעה רחבת ממדים הרבה יותר מכפי שהיינו רוצים לחשוב. בהחלט, למרות שמערכת המשפט הפלילית עדיין מתבצרת בעמדה שהרשעה של חף מפשע היא מאורע נדיר ביותר. עד לאחרונה האמין לה הציבור, אבל לא-חרונה נטרפו הקלפים עבור המערכת המשפטית, בגלל מה שנקרא "פרויקט החפות" האמריקאי. בפרויקט הזה בעצם מבצעים השוואות גנטיות של דגימות מזירת הפשע ודגימות מגופם של אסירים שזועקים כבר שנים את חפותם, וכך מוכיחים שהמערכת בעצם מרשיעה הרבה חפים מפשע.

אנהנו מדברים על מקרים בני כמה וכמה שנים. פשעים שבוצעו כשהטכנולוגיה הזאת עוד לא

19.83x27.04	2/3	עמוד 20	הארץ - מוסף הארץ	18/04/2014	42076028-9
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

חייבים לשנות את החוק, שלא ניתן יהיה להרשיע אדם על סמך הודאה בלבד, שיהיה צורך בהוכחה או ראיה נוספת, שתהיה מכריעה וכבדת משקל. ראיה עצמאית ואובייקטיבית שמצביעה על האשם בעבירה.

המקרים של פליסיון וזדורוב זכו לתשומת לב תקשורתית רבה, אבל ברוב מקרי ההרשעות השגויות, לטענתך, מתקיים עיקרון המכונה "התאונות הנסתרות של המשפט הפלילי". כלומר, מור, כאשר מתרחשת הרשעה של חף מפשע, כמעט איש לא יודע על כך.

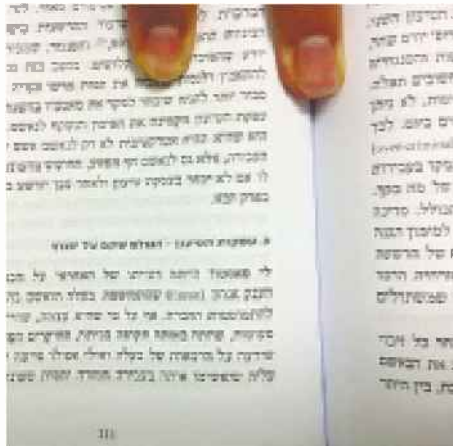
כאשר, נגיד, מתרחשת תאונה אווירית, כולנו יודעים על כך. אבל במשפט פלילי אנחנו לא יודעים, וכל המערכת בנויה להנציח את ההרשעה. לכאורה קיימים מנגנונים שמפקחים על הטעויות, אבל הם עקרים לחלוטין. הערעור הוא חסר תועלת לחלוטין. יש הלכה של בית המשפט העליון שבערעור לא בודקים לעומק את הקביעות העובדתיות של בית המשפט הראשון, ולא מתערבים בהערכות שלו לגבי אמינותם של עדים. בערעור עוסקים רק בטעויות משפטיות, ולהערכת רוב ההרשעות של חפים מפשע אינן נובעות מטעויות משפטיות, אלא מקביעות עובדתיות מוטעות – כמו, למשל, לתת משקל גדול יותר לראיה מסוימת, או להאמין לעד הלא נכון. מחקרים מראים ששופטים, כמו כולנו, לא יודעים מי דובר אמת ומי משקר. כמה ערעורים מוגשים בשנה? וכמה באמת מתקבלים?

כמעט כל הערעורים נדחים, והתמונה היא חד צדדית עוד לפני הערעור. זה קורה עוד במשפט עצמו. לפי נתונים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נהגה לפרסם עד לא מזמן, בעבירות חמורות שיעור ההרשעות היה כ-99%. לפני שנתיים או שלוש הנהלת בתי המשפט ביקשה מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה להפסיק לפרסם את הנתון הזה משום שהוא פוגע בתדמית של מערכת אכיפת הצדק. העלו כל מיני טענות שלפיהן זה נתון מוטעה, כי הוא כולל גם עסקות טיעון, אבל בעיני זה לא מוטעה, וזה צריך לכלול גם עסקות טיעון, משום ש-90% מהמקרים כיום מסתיימים בעסקות טיעון, ועל כן בוודאי ובוודאי שזה צריך לעניין את הציבור ששיעור ההרשעות הוא כל כך גבוה. אז איזה סיכוי יש לאדם שיושב בכלא על לא עוול בכפו?

אין לו. אם האדם הורשע, הסיכויים לזיכוי אפסיים, גם אם הוא משתמש בשירותיו של עורך הדין החזק והמקושר ביותר בארץ. הערעורים, רובם ככולם, נדחים. לכאורה קיימת האפשרות לבקש משפט חוזר, אבל לקבל אי אפשר. בעשור האחרון הממוצע הוא בקשה אחת לשנה, וגם אז רבים הסיכויים שהאדם יורשע שוב בתום המשפט החוזר. מקרה אחד בשנה מתוך מאות בקשות ואלפי חפים מפשע – זה יוצר את הרושם שהמערכת אכן לא טועה לעולם.

מה תפקידו של השופט במארג הבוחנות הזה? השופטים שבדיים גם הם בקונספט של אשמת החידוש. הם מקבלים תיק שכולו מכוון להרשעה של אדם אחד עם כל ההוכחות נגדו. בעיה אחרת היא ששופטים לא מודעים למחקרים החדשים שמראים עד כמה המערכת מועדת לטעויות, ועד כמה הראיות שהיא נוטה להסתמך עליהן לא מספיקות. תראי, שופטים הם לא מומחים למשפט פלילי. בשיטה הישראלית ברוב בתי המשפט אין התמקצעות של שופט דיוקא בתחום הפלילי. שופט יכול לדרון ביום אחד בכמה סוגים של תיקים, ולא בהכרח יהיה לו זמן להתעדכן במחקרים בתחום.

מערכת המשפט מושתתת על בני אנוש, וכבוז היא מועדת לפורענות. שרשרת ארוכה של מקרי בלי החלטות, ובכל חוליה טמון פוטנציאל להחריף יזוכה במשפט, ואז ההצעה קוסמת לו אפילו יותר.

על רומן זדורוב: "המומחה הנחשב בעולם לטביעות נעל גרס שאי אפשר להוכיח שזו אכן טביעת הנעל של זדורוב, ושספק אם זו בכלל טביעת נעל. בינתיים נקבעה הלכה בבית המשפט העליון בפרשה אחרת לגמרי, שאי אפשר להסתמך על טביעת נעל כראיה. אבל המחוזי החליט שמספיקה ההודאה של זדורוב, ועוד כמה סימנים חלשים"

מכל אדם, אבל ככל שהשוקעה יותר אנרגיה בהשגת ההודאה, כך היא תלמד אותנו פחות על זהותו האמיתית של עובר העבירה. קראתי בספר על מקרה שבו עובדת משק בית התפתתה להודות בגניבה של 400 שקל מבית המעביד, בין היתר משום שעצרו אותה במפתיע, והיה לה תינוק יונק, וחשבת על זה שבעיני צם דיוקא אדם נורמטיבי וחף מפשע מועד יותר להודות מאשר אדם אשם. הוא לא לגמרי מבין את ההשלכות של ההודאה שלו, ולא את המשמעות של העבירה שבה הוא מואשם, הוא מעולם לא היה בתא מעצר ויהיה מוכן לעשות הכל כדי לצאת ממנו – ואם באים ואומרים לו "תודה והכל ייגמר ותוכל ללכת הביתה", הוא פשוט יודח. בדיוק. ולא רק לוחצים עליו להודות, אלא גם מייאשים אותו ומבהירים לו שאין שום סיכוי שהוא יזוכה במשפט, ואז ההצעה קוסמת לו אפילו יותר.

לא הערכה פרטית שלי, זה כתוב בפסק הדין, ובית המ' שפט לצערי מקבל את זה כתחבולת חקירה לגיטימית. יש דבר כזה, תחבולת חקירה לגיטימית?

כן. ואני חושב שזה רעיון רע מאוד. מחקרים מלמדים שכאשר משקרים לנחקר שקיימות ראיות מאוד חזקות הוא צפוי להתייאש. הוא יחשוב שאף אחד כבר ממילא לא יאמין לו, ובמצב כזה תקסם לו האפשרות להודות הודאת שווא, משום שהחוקרים אומרים לו שהם יעזרו לו לקבל הקלה בעונש, שיאשימו אותו בעבירה פחות חמורה. הבטחות, כמוכן, שלרוב אין להן שום כיוון. במקרה זה זדורוב הוא קיבל מאסר עולם. אתה כותב בספר שאין שום ראיה שאבן קושרת את זדורוב לפשע.

ההרשעה התבססה על צירוף של שתי ראיות – האחת היא ההודאה שלו, שכפי שהסברתי, היא מאוד בעייתית, והשנייה היא מומחה משפטי שהגיש חוות דעת לבית המשפט לפיה נמצאה טביעת הנעל של זדורוב על גבי מכנסי הג'ינס של הקורבן. כבר כשי' פסק הדין הזה ניתן, לפני כמה שנים, כתבתי על כך שההשוואה הזאת של טביעות נעליים מוכרת בעולם כ"מדע זבל". זה לא מדעי בכלל, זה לא מבוסס על נתונים אמפיריים.

אין דרך להוכיח שזו אכן טביעת הנעל האמיתית? אין. זו רק התרשמות של המומחה השוטר, והיא לא בהכרח נכונה. אבל בית המשפט המחוזי קיבל את הראיה הזאת והרשיע. במהלך הערעור לבית המשפט העליון, הסנגוריה הציבורית שמייצגת את זדורוב בע' רעה, ביקשה להציג חוות דעת של מומחה אמריקאי שנחשב לאורים ולתומים של תחום טביעות הנעל – שאני, כאמור, ממש לא מחשיב כתחום מדעי. אבל אם כבר מומחה, אז הוא המומחה הנחשב ביותר בעולם, והוא כתב את הספר שהמומחה הישראלי התבסס עליו. הוא בדק את המקרה וגרס שאין התאמה, שאי אפשר להוכיח שזו אכן טביעת הנעל של זדורוב, ושספק אם זו בכלל טביעת נעל. בינתיים נקבעה הלכה בבית המ' שפט העליון בפרשה אחרת לגמרי, ובית המשפט קבע שבאמת אי אפשר להסתמך על טביעת נעל כראיה. אבל בית המשפט המחוזי שהתבקש לתת את פסק הדין החליט שמספיקה ההודאה של זדורוב, ועוד כמה סימנים חלשים שעשויים לקשור אותו לפשע, והרשיע שוב. אבל במקרה הזה אני דווקא אופטימי – שמכיוון שההרשעה היא כל כך חלשה, קיים סיכוי שזדורוב יזוכה בערעור.

אתה חושב שהוא חף מפשע.

אני משוכנע שצריך לזכות אותו. האם פרשת חגי פליסיון והרצח בברנוער, למשל, משקפת את התופעה הזאת של "אשמת החשוד"? אני מצוי בפרטי המקרה הזה רק ממה שפורסם בתקשורת, אבל התשובה היא בהחלט כן. ננעלים על מישוה, אם הוא לא מודה או מחפשים מישוה שיעיד נגדו ויקבל מעמד של עד מדינה. עד מדינה זו צרה בפני עצמה. לעדי מדינה יש אינטרס ברור לשקר, הם מקבלים טובות הנאה ויש להם את כל הכלים לשקר לשופט באופן שיהיה קשה מאוד לחשוף את השקר, משום שהם כן מכירים פרטים מסוימים שקשורים לאירוע והם משלבים אותם בגרסה שלהם באופן שיוצק, לכאורה, סיפור מאוד אמין. עדי המדינה זו שיטה פסולה.

מה לגבי השימוש במדובבים למיניהם? מדובבים מחזיפים את הבעיה הבסיסית שקיימת לגבי הודאות. הבעיה עם הודאות היא שיש הרבה הודאות שווא, וכאשר המשטרה, באמצעות מדובבים, מפתה אנשים להודות, היא מחריפה את הסכנה של הודאות שווא. בסופו של דבר אפשר להשיג הודאה

19.75x27.04	3/3	22	עמוד	הארץ - מוסף הארץ	18/04/2014	42076062-7
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330						

בוא נדבר רגע על ה"ינשוף". אתה כותב שמי ששרת ישראל רכשה דגמים מיושנים של ערכות בדיקה וערכת תחשיב שמוכיח שיותר ממוחצית הנהגים המואשמים בנהיגה בשכרות באמצעות הציוד הזה לא נהגו בשכרות.

זה תחשיב משותף לי ולד"ר מרדכי הלפרט, שמתבסס על הנתונים של המשטרה. מאחר שאף אחד לא מאשר או מפקח על ערכות בדיקה של הינשוף, אפשר לשלוח אדם לכלא על סמך בדיקה שאיש לא הוכיח עד כמה היא מדויקת. בתי המשפט לא מחייבים את המשטרה להציג את הנתונים שמספק הציוד לגבי שיעור התוצאות שהן false positive.

הכוונה היא לקבלת תוצאה חיובית שגויה. ערכת הבדיקה מראה תוצאה חיובית, גם אם הנברק לא שיכור.

כן. עכשיו ניקח, בהערכה זהירה, אחוז אחד של טעויות. זה מספר שמתבסס על תחום בדיקת קות הסמים - תחום שהתוצאות בו נחשבות למדויקות ביותר, ובו קיימים נתונים על אחוז אחד של שגיאות במעבדה. לכאורה, אם אחוז אחד שגוי, מה רע? המשמעות היא ש-99% הנתפסים בכביש באמת שיכורים, ואחוז אחד של חף מפשע שמורשע זה מחיר שאנחנו כחברה יכולים וצריכים לשלם. אבל ידוע, בתחום האבחון הרפואי, ומשום מה זה לא חצה את הקווים לאבחון הפלילי, שאם אתה בודק אוכלוסייה שהיא לא בסיכון, אחוז הטעויות גבוה בהרבה. לכן, למשל, לא עושים בדיקות נרחבות של נשאות איידס, כי זה יורע פאניקה בציבור. רק אם אתה בודק אוכלוסייה שמלכתחילה יש בה שיעור גבוה של המחלה, אז הבדיקה הופכת להיות מדויקת יותר.

אבל המשטרה בודקת נהיגה בשכרות באופן רנדומלי.

הם פשוט עומדים בצד הדרך ועוצרים נהגים. הם פירסמו נתונים שלפיהם נבדקו חצי מיליון איש, ונמצאו 11 אלף נהגים שיכורים. עכשיו, בחצי מיליון אנשים שאינם שיכורים, אם ניקח אחוז אחד של בדיקה מוטעית, יש לנו 5,000 איש ב-false positive. זה נתון מדהים, כי בחישוב די פשוט, אם מעגלים את המספרים, אם 11 אלף נמצאו שיכורים, כמחצית מהם לא היו שיכורים. והם גם מורשעים. אין סיכוי להיות מזוכים אחרי בדיקה כזו. חייבים לדרוש ציוד מדויק יותר, וחייבים לבדוק אנשים בצורה לא רנדומלית - לא סתם להציב מלכודת בצד הכביש, אלא לעצור רק את אלה שקיים לגביהם חשד מוקדם - כאלה שנוהגים מהר או מזוגזגים.

רק בתנאים כאלה הבדיקה באמת מדויקת. זה מראה גם עד כמה העיוות המובנה במערכת יכול לגעת גם בחייהם של אנשים נורמטיביים. בפירוש. זה קורה יום-יום.

אתה מצייר תמונה מאוד קודרת. היא אכן קודרת. כתבתי את הספר הזה לאחר הרבה שנים שאני כותב מאמרים וספרים ביקורתיים מאוד על מערכת המשפט, שמופנים למשפטנים. המערכת פתוחה לביקורת?

לא. אני נואשתי ממנה. המערכת לא מעוניינת להשתנות, היא לא רוצה לשמוע ביקורת, אנשי המערכת, ברובם, כלל לא מודעים עד כמה היא רשלנית. כתבתי את הספר כדי להגיע לציבור הרחב, כדי שייבין וידע איך פועלים מי שמתיימרים לייצג אותנו.

טובה מספיק. חוץ מזה, להימצאות טביעת אצבע בזירה יכולים להיות כל מיני הסברים. יכול להיות שהחשוד היה שם או נגע בחפץ שהובא לשם, ויכול להיות גם שהמומחה טעה במציאת ההתאמה בין הטביעה בזירה לטביעת החשוד.

במדריד, אחרי הפיגועים שאירעו שם, מצאה המשטרה שק של נפצים ועליו טביעת אצבע. הם העבירו את הטביעה למשטרת בעולם, והאף.בי.אי טרק את המאגרים שלו והגיע לעורך דין אמריקאי ששמו ברנדון מיפילד. ארבעה מוחים שונים קבעו שזו הטביעה שלו והוא נעצר. למזלו הרב, הספרדים מצאו אדם אחר עם טביעה מתאימה. בחקירה שניהלו כדי להבין כיצד נפלה הטעות, מצאו שכאשר סורקים טביעת אצבע במעי רכת ממוחשבת שיש בה מיליוני טביעות, המערכת

על תיק הברנוער: "לעדי מדינה יש אינטרס ברור לשקק, הם מקבלים טובות הנאה ויש להם את כל הכלים לשקק לשופט באופן שיהיה קשה מאוד לחשוף את השקק, משום שהם כן מכירים פרטים מסוימים שקשורים לאירוע והם משלבים אותם בגרסה שלהם באופן שיוצר, לכאורה, סיפור מאוד אמין. עדי המדינה זו שיטה פסולה"

מוצאת את ה-20 הדומות ביותר, והן כבר כל כך דומות האחת לשנייה, שהן יכולות להטעות ולכ"ל את המומחה. דבר שני שהתברר הוא שחוקרי המשטרה מטפטים למומחים, שברדרך כלל עובדים במשטרה, מידע שמטה את החשיבה שלהם. למשל, סיפרו להם שברנדון מיפילד נשוי לאשה מצרייה, שהוא מוסלמי וייצג בעבר טרוריסט, וזה מאוד חיוק את החשד שלהם ועזר להם למצוא התאמה.

למעשה, גם המומחים והטכנאים חשופים לאותה הטיה - נותנים להם את המקרה ואומרים להם "זה האדם וצריך לקשור בינו לבין הפשע". זה נורא ואיום. המומחים לא צריכים לקבל שום מידע על המתרחש בתיק. אבל המצב הוא שרוב המומחים האלה עובדים במשטרה ומצויים באינטראקציה מתמדת עם החוקרים.

לטה שגויה, כך שזה לא מפתיע בשום צורה. מה שמפתיע בתמונה שאתה מצייר הוא שהמערכת לא מודעת לכשל האינהרנטי שלה ולא מפקחת עליו.

במערכת שמבוססת על החלטות של בני אדם תמיד יהיו טעויות. אבל יש כל כך הרבה דברים שאפשר לתקן ואיש לא מתקן אותם. פסיכולוגים, למשל, כותבים כבר עשרות שנים שמסדרי זיהוי הם שיטה שגויה.

מסדר זיהוי מתבצע על ידי הצבה של שורת ניצי ביום בפני העד, בהם החשוד של המשטרה.

אפשר למנוע טעויות במסדרי זיהוי, באמצעים מאוד פשוטים, שאפילו לא עולים כסף. למשל, להבהיר לעד שהאדם שאותו הוא אמור לזהות, האדם שהוא ראה בזירת הפשע, לא בהכרח נמצא בין האנשים שמוצגים בפניו במסדר הזיהוי. כשלא עושים את זה, העד יבחר, על דרך האלימינציה, את האדם שהכי דומה לאדם שאותו ראה בזירה. המי לצה נוספת היא לערוך את המסדר בצורה עוקבת. להראות לו כל פעם אדם אחד ולא את כולם יחד, ולשאול אותו אם זה האדם שראה - וזה ימנע את הנטייה האנושית לבחור במי שהכי דומה.

איך באמת המערכת אמורה לפקח על עצמה? אילו מנגנונים הוקצו לכך?

כביכול, יש מנגנונים כאלה. התביעה אמורה לפקח על המשטרה, והשופט אמור לבחון את הכל באייתו, אבל הנטייה האנושית היא לסמוך תמיד על מי שטיפל בתיק לפניך. התובע סומך תמיד על חוקר המשטרה. קראתי מחקר של פרופסור אמריקאי שטען שהסיכוי שעדות שקרית של חוקר משטרה תיחשף על ידי התובע דומה לסיכוי שלו לחטוף מכת ברק. זה פשוט לא קורה. גם השופט נר"ט סטה לסמוך על חוקרי המשטרה והתובעים ולהאמין להם ולא לנאשם. יש חוקה שנקראת "חוקת תקינות המנהל" - בית המשפט מניח שהמשטרה מילאה את תפקידה כראוי, והתביעה עברה בסדר, וכל המנגנון עובד כמו שצריך.

אין בשרשרת הזאת אף בעל תפקיד שינסה ללכת נגד הזרם, להציע פוג של חשיבה ביקורתית.

בהחלט. ופעם, במהלך סמינר שהעברתי בנושא הרשתות הפים מפשע, באמת עלתה הצעה של הסטודנטים לשלב בצוות חקירה של המשטרה חוקר אחד שאמור להיות איפכא מסתברא, כמו שיש בצבא ובמודיעין, אנשים שתפקידם להציע חשיבה אחרת, מישהו שיחפש ראיות שדווקא מצביעות בכיוונים אחרים. אני חושב שזה רעיון נהדר.

כשל נוסף שאתה מעלה קשור לראיות מודעיות ולנטייה של שופטים, כמו גם של אחד האדם, להאמין לראיות שנתפסות בעיניו כמדעיות. איך מבחינים בין ראיות מודעיות לראיות שרק נתפ"סות ככאלה? אתה כותב בספר שאפילו טביעת אצבע היא לא בהכרח ראיה מהימנה.

טביעת אצבעות ודנ"א הן הראיות הכי מדויקות שיש לנו היום, אבל כמו בכל בדיקה מודעית, גם כאן עשויות ליפול טעויות, ובכל פעם שהמעבדה טועה, אדם חף מפשע נשלח לכלא.

מה זאת אומרת "המעבדה טועה"? איך אפשר לטעות עם טביעת אצבע או הגימת דנ"א?

טביעת אצבע בזירת פשע לא דומה לטביעת האצבע המתוכננת היטב שנוטלים מאיתנו, נגיד, בכניסה לארצות הברית - טביעה בזירה היא לרוב טביעה חלקית, ולכן כמובן שיש טעויות. לגבי דנ"א - יכול להתרחש זיהום של הדגימה, בכל מיני שלבים, טעויות כתוצאה מערכת בדיקה לא